

3a) Husitská literatura, Mistr Jan Hus, odraz husitství v nové české literatuře

Husovi předchůdci – jejich učení bylo odrazem spisů **Johna Wycliffa** (1324-1384), snaží se na základě reformy církve uskutečnit reformu společnosti. Volali po návratu církve k chudobě, protože církve vlastní velké majetky i moc, obnovu mravního řádu, základ křesťanství vidí v bibli, ("hlavou církve není papež, ale Kristus")

Konrád Waldhauser (asi 1325-1369) – přijel do Prahy roku 1363 na pozvání Karla IV. Kázal v Týnském chrámě latinsky a německy k bohatým vrstvám městského patriciátu a univerzitním studentům aby se dobrovolně vzdali bohatství, soucítit s chudobou.

Jan Milič z Kroměříže (zemřel 1374) – bývá někdy nazíván otcem české reformace, notář u dvora Karla IV. Kázal česky, vzdal se majetku a žil v chudobě, aby žil v souladu s názory které hlásal. Byl obviněn z kacířství a zemřel v Avignonu.

Matěj z Janova (asi 1350-1394) – je považován za žáka Jana Miliče, své reformy psal latinsky, kázal o žití v chudobě, ale neměl mezi lidmi velký ohlas.

Tomáš Štítný ze Štítného (1333-1401) – narodil se na tvrzi Štítném u Žerovnice v jižních Čechách, studoval v Praze na univerzitě, poté se oženil a hospodařil na svém statku, jezdil do Prahy poslouchat kázání Jana Miliče a v roce 1381 se v Praze natrvalo usadil. Jako první psal česky o náboženských otázkách, které do té doby byly vyhrazeny jen latině, střed jeho zájmu byla drobná venkovská šlechta.

Knížky šestery o obecných věcech křesťanských – sborník traktátů vykládajících zásady křesťanského života

Řeči besední – autor rozebírá náročnější náboženské a filozofické otázky

Jan Hus(1371-1415) Narodil se 1371 v Husinci u Prachatic a byl upálen 6. července 1415 v Kostnici. Vystudoval Karlovu univerzitu, stal se jejím rektorem. Zasloužil se o vydání **deketu Kutnohorského** (1409), počestil Karlovu univerzitu, byl kazatelem v kapli betlémské. Kritizoval bohaté církevní hodnostáře a rozmařilost zámožného panstva, zdůrazňoval že duchovní nežijí v souladu s božím zákonem. Papežovi se zdála kázání natolik nebezpečná, že na Prahu uvalil klatbu. Zákaz vykonávání církevních obřadů. Hus odešel na Kozí Hrádek a potom na hrad Krakovec. 1414 byl vyzván k obhájení svého učení v Kostnici. Tam byl 6.7.1415 upálen jako kacíř.

O církvi – v latině, kritika papeže za to že se prohlašuje hlavou církve, ale hlavou je Kristus.

Výklad viery, desatera a pateře – úvaha o otázkách mravního života

Listy z Kostnice – dopisy nejménějším

O pravopise českém – odstranil spřežky, zavedl diakritický pravopis

Postila – sbírka kázání

Dcérka – příručka pro ženy, učí ženy správnému životu a výchově potomků

Knížky o svatokupectví – kritika odpustků

Památky husitské revoluce

vznikali písně, kroniky, satiry, oslavné básně

Jistebnický kancionál – zpěvník, chorály: Ktož sú boží bojovníci, Povstaň, povstaň veliké město pražské

Žižkův vojenský řád – práva a povinnosti bojovníka

Budišínský rukopis

1) Žaloba koruny české kritika Zikmunda za to že se dal korunovat českým králem

2) Porok koruny české bez souhlasu české šlechty

3) Hádání Prahy s Kutnou Horou – alegorie (jinotaj). Praha zastupuje husity, Kutná Hora křižáky, vítězí Praha

Staré letopisy české - kronika

Kronika velmi pěkná o Janu Žižkovi - kronika

Mistr Vavřinec z Březové

autor husitské kroniky (latinsky), 1414 – 1422

Báseň vznešené koruny české v latině, oslavuje husitské vítězství u Domažlic 1431

Doba polipanská

Literatura již nezasahuje do bojů a nastupuje literární polemika, vzrůstá moc měšťanstva na úkor katolické církve.

Petr Chelčický (1390-1460) – spisy o boji duchovním, odmítal spravedlivou válku, hlásal neodporovat zlu, odmítal bohatství a vzdělání, ideální pro něj byl prostý venkovan, města byla semeniště hříchu. Psal traktáty (učené pojednání o filozofických nebo náboženských otázkách)

O boji duchovním – kritika husitů, křesťan nemá zabíjet křesťana

O trojím lidu řeč – vyžaduje rovnost mezi lidmi podle bible, kritika středověku, odsuzuje středověké dělení lidí na 3 stavy (kněžský, rytířský a robotný)

Postila – sbírka kázání

Síť víery pravé – kritika církve, odsoudil vykořisťování feudalismu a obhajoval pasivitu

Vznikali také cestopisy

Václav Šašek z Bířkova

Deník o jízdě a putování pana Lva z Rožmitálu a z Blatné z Čech až na konec světa - později přepracoval Alois Jirásek pod názvem Z Čech až na konec světa. Zobrazuje putování královské diplomatické družiny v letech 1465-1467 po zemích západní Evropy.

Jednota bratrská

Na základě učení Chelčického (rovnost lidí) vznikla v 50. letech 15. stol. Jednota bratrská. Jan z Rokycan byl jeden ze zakladatelů, spolek vznikl v obci Kunvald v Orlických horách. Tvořila ji skupina lidí, jenž chtěla podle něj žít. Rozvíjela tradice a odkaz husitství, ale pouze v náboženských otázkách. Roku 1467 ustanovena Českobratrská církev pronásledovaná katolíky. Hlavní literární pramen byla Bible Kralická.

Odras husitství

Husitství ovlivnilo další společenský a kulturní život. Pomáhalo češtině a dosáhlo toho, že při řešení veřejných listin, soudních a sněmovních jednání, městských knih vytlačilo latinu. Jako negativní lze vidět delší časovou izolaci naší země od Evropy.

V době NO se stalo husitství zdrojem revolučních tradic a spisovatelé zdůrazňovali Husovo vlastenectví a statečnost.

Obraz husitství lze spatřit v dílech spisovatelů J. K Tyla, A. Jiráska, K. J. Erbena a dalších.